

מדע המדינה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — (25×2) — 50 נקודות
פרק שני — (10×5) — 50 נקודות
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.
(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. עקב הפגנות של תומכי הדמוקרטיה בהונג קונג, חסמו השלטונות את הגישה לאינסטגרם ברחבי סין. כך על פי דיווחים באתרים שעוקבים אחרי הצנזורה בסין. יש הטוענים שתמונות וסרטונים שהופצו ברשת, ובהם מתועדים שוטרים המשתמשים בגז מדמיע כדי לפנות מפגינים מן הרחובות, הם שהביאו לחסימת הגישה לאינסטגרם.

אנשים ומחשבים. (2014, ספטמבר, 29). דיווחים: אינסטגרם נחסמה בסין עקב הפגנות תומכי דמוקרטיה. אוהור מתוך www.pc.co.il [22.09.2019]

- א. הצג שני תפקידים של העיתונות, והדגם מתוך הפתיח כיצד עלול להיפגע אחד מן התפקידים שהצגת. בתשובתך הסתמך על המאמר "כלי התקשורת והדמוקרטיה בישראל" מאת דינה גורן. (13 נקודות)
- ב. רוברט דאל מבחין בין רמות שונות של מעורבות פוליטית בקרב אזרחים. הצג ארבע שכבות של מעורבות פוליטית, והדגם אחת מן השכבות מן הפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "האדם הפוליטי" מאת רוברט דאל. (12 נקודות)

2. שלוש נשים נעצרו בשנה האחרונה באיראן באשמה שהסירו את רעלותיהן בפומבי. ביום האישה הבין-לאומי הן חילקו פרחים לעוברים ושבים והביעו תקווה ל"ימים טובים יותר". בסרטונים שהועלו לרשת חשפו שלוש הנשים את התגובות החיוביות של הקהל על הסרת הרעלות. עם זאת, רבים בקהל פקפקו באפשרות שהשינוי המיוחל יתחולל בעתיד הקרוב. על כל אחת משלוש הנשים נגזרו עד 18 שנות מאסר באשמת פגיעה בביטחון הלאומי.

פרי, ס. (2019, אוגוסט, 5). 18 שנות מאסר על הסרת רעלה. מתוך "ידיעות אחרונות", חדשות חוץ, עמ' 18.

- א. הסבר מהו הרצון הכללי על פי רוסו, והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי בפתיח. (12 נקודות)
- ב. הצג מהו הערך שנפגע בעקבות מעצרן של הנשים, והסבר כיצד הוא נפגע. בתשובתך הסתמך על המאמר "הדמוקרטיה – עקרונות ומאפיינים" מאת יורם פרי. (13 נקודות)

3. לאחרונה נשמעו קולות רבים שדרשו מן המדינה להפעיל מערך פיקוח על הפעוטונים, כדי להגן על הפעוטות בזמן שההורים נמצאים בעבודה. בכנסת ישראל הוחלט שהפיקוח על הפעוטונים יוחל בהדרגה.

אלון, א. (2018, יולי, 8). אושר בממשלה חוק הפיקוח על פעוטונים. הורים: זורים חול בעיניים. אוהור מתוך: www.ynet.co.il [25.09.2019]

- א. הסבר תכונה אחת של המדינה המודרנית שבאה לידי ביטוי בפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "תכונות יסוד של המדינה המודרנית" מאת שמואל נח איזנשטדט. (12 נקודות)
- ב. הסבר איזו גישה בנוגע למדינה באה לידי ביטוי בפתיח. נמק את תשובתך. בתשובתך הסתמך על המאמר "המושג 'מדינת ישראל' ותפיסותיו בחברה הישראלית" מאת ישעיהו ליבמן. (13 נקודות)

4. בהכרזת העצמאות של ארצות הברית מופיע המונח "זכויות בלתי ניתנות לערעור" שמתייחס לזכויות הטבעיות של הפרט. לאחרונה הוקמה בארצות הברית "הוועדה לזכויות בלתי ניתנות לערעור" שתפקידה לייעץ לממשל בעניין יישום "העקרונות המכוננים של האומה".

מאור, ד. (2019, יוני, 24). גרסת ארה"ב ל"משפט דוד המלך": ועדה לזכויות אדם שעוסקת ב"חוק הטבע".

אוחזר מתוך: www.haaretz.co.il [08.09.2019]

א. הצג שני סוגי חוקים שרווחו בתפיסה של הסופיסטים. כיצד חוקים אלה באים לידי ביטוי ב"זכויות בלתי ניתנות

לערעור"? נמק את תשובתך. (13 נקודות)

ב. הצג לפי לוק את הזכויות שאינן ניתנות לערעור. (12 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 5-14 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. הכנסות משקי הבית בבריטניה בקרב המעמד הנמוך ומעמד הביניים צפויות לרדת בעשור הנוכחי. לעומת זאת בקרב העשירונים העליונים ההכנסות צפויות לצמוח.

סוכנויות הידיעות. (2012, ספטמבר, 23). הקיטוב בין המעמדות בבריטניה צפוי להעמיק בעשור הנוכחי. אוחזר מתוך www.themarket.com [08.09.2019]

הסבר מהי דמוקרטיה יציבה.

הצג שני גורמים המשפיעים על יציבות המשטר הדמוקרטי, והדגם גורם אחד מן הפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "דמוקרטיות יציבות ולא יציבות" מאת בנימין נויברגר.

6. חברות שמייצרות סוגיות אלקטרוניות, בסיוע עורכי דין, לוביסטים ויועצי תקשורת, עתרו לבג"ץ נגד החוק שמגביל שיווק ופרסום של מוצריהן.

לינדר, ר. (2019, יולי, 23). חברות הסיגריות האלקטרוניות יוצאות לקרב מאסף נגד חוק העישון. אוחזר מתוך www.themarket.com [23.07.2019]

הצג שני גורמים המשפיעים על תוצאות הפעילות של קבוצות אינטרס, והדגם אחד מהם מן הפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "קבוצות-אינטרס בישראל" מאת יעל ישי.

7. מהגרים מאלג'יריה יצאו לרחובות הערים הגדולות בצרפת כדי לחגוג את הניצחון של נבחרת אלג'יריה בכדורגל. חגיגות הניצחון של האוהדים גלשו לאלימות ולעימותים עם המשטרה.

סוכנות הידיעות AFP. (2019, יולי, 15). מהומות בצרפת אחרי ניצחון של נבחרת אלג'יריה. אוחזר מתוך: www.ynet.co.il [30.10.2019]

ציין שני גורמים לאי-ציות של אזרחים לחוק. הסבר כיצד אחד מן הגורמים בא לידי ביטוי בפתיח. בתשובתך הסתמך על המאמר "מקור הציות" מאת רוברט מקאיבר.

8. בבחירות לכנסת ה-22 שנערכו בספטמבר 2019 התמודדו כשלושים מפלגות.

בחר בתאוריה של הדמוקרטיה הפלורליסטית או בתאוריה של הדמוקרטיה ההשתתפותית.

על פי התאוריה שבחרת, כיצד אפשר להסביר את המספר הרב של המפלגות שהתמודדו בבחירות?

בתשובתך הסתמך על המאמר "דמוקרטיה פלורליסטית ודמוקרטיה השתתפותית" מאת בנימין נויברגר.

9. הצג את יחסו של מקיאבלי לדת.

10. השווה בין התפיסה של אפלטון ובין התפיסה של אריסטו לפי שני קריטריונים לבחירתך.

11. במאה העשרים נהפכה התעמולה לנשק רב עוצמה בעיצוב דעת הקהל. משטרים רבים נעזרים בטכנולוגיות מתקדמות כדי לקדם מסרים משפיעים ומשכנעים.

שני, א. (2019, מאי, 22). אם הנאצים היו עולים היום, הם היו שולטים בעולם. אוהר מתוך: www.haaretz.co.il [03.11.2019]

ציין שני מאפיינים של טוטליטריזם, והדגם אחד מהם מן הפתיח.
בתשובתך הסתמך על המאמר "קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית" מאת קרל י' פרידריך וזביגנייב בז'ז'ינסקי.

12. המפגינים באלג'יריה קראו לנשיא עבד אל-עזיז בוטפליקה להתפטר מתפקידו, ולצבא הם קראו להפסיק להתערב בחיים הפוליטיים.

רויטרס. (2019, מרץ, 29). המפגינים באלג'יריה לא מסתפקים רק בנשיא, וקוראים תיגר על הצבא. אוהר מתוך: walla.news.co.il [03.11.2019]

הסבר את העמדה של הובס בעניין התנגדות ההמונים לשלטון.

13. על פי הגל, "מדינה היא המעגל הרחב ביותר בחיי האדם". הסבר טענה זו.

14. בארצות הברית אפשר לראות התפוררות של המרכז הפוליטי והתרחקות בין המפלגה הדמוקרטית למפלגה הרפובליקנית במגוון נושאים.

הנקין, י. (2018, פברואר, 19). מבט לתוך ארצות הברית: השמאל הקיצוני מתרחק מישראל, כל השאר מתקרבים. אוהר מתוך: www.mida.org.il [05.11.2019]

הצג שני תנאים לפלורליזם מקוטב. הדגם אחד מהם מן הפתיח.
בתשובתך הסתמך על המאמר "המערכת המפלגתית" מאת גיורא גולדברג.

בהצלחה!